

Захарова Н.Ю.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Соляник О.М.,

студентка 3 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Ключовою ланкою агропромислового комплексу, продовольчою та сировинною основою, яке забезпечує його функціонування є сільське господарство. Реформування аграрного сектору та перехід до ринкової економіки призвели до значних змін у формах господарської діяльності та понесення сільськогосподарськими підприємствами додаткових витрат для ведення підприємницької діяльності в нових умовах, а саме: за користування майном, реєстрація права оренди, переоформлення, витрати, які полягають у залученні додаткових фінансових ресурсів та інші. Саме ці витрати на сьогоднішній день прийнято називати трансакційними витратами. Щодо єдиного підходу до визначення терміну «трансакційні витрати», на жаль, не існує єдиної позиції ні до характеристики їх сутності, ні до їх класифікації. Але якщо систематизувати існуючий досвід аграріїв, можна виокремити такі групи трансакційних витрат:

- витрати пошуку інформації;
- витрати на укладання договорів та проведення переговорів;
- витрати на оцінку якості продукції;
- витрати на захист прав власності.

На сьогоднішній день за наявними оцінками, трансакційний сектор займає значне (близько 30 %) місце в національній економіці, а у агропромисловому комплексі на частку трансакційних витрат припадає біля четверті загальних витрат. Внаслідок відсутності дієвої політики захисту українських аграріїв, відстрочки оплати за реалізовану продукцію та інфляційно-девальваційних процесів, відбувається зростання трансакційних витрат. Однак, у практичній діяльності виробники сільськогосподарської продукції не мають у розпорядженні дієвого механізму, який би забезпечував систематичний контроль та організацію регулювання трансакційних витрат.

Формування, аналіз та раціональний розподіл трансакційних витрат обмежує відсутність їх визначення в бухгалтерському обліку. Дослідження початкового етапу облікового процесу трансакційних витрат, їх первинного обліку доводить, що чинна система документування не дає можливості відокремити інформацію про них, що в подальшому призводить до неможливості окремого обліку трансакційних витрат, та до зниження результативності ведення господарської діяльності. Для виправлення цієї ситуації першим етапом може стати дослідження в теорії бухгалтерського обліку визначення трансакційних витрат їх групування та позиціонування їх, як окремого об'єкту обліку. Наступним етапом є розробка механізму первинного, аналітичного та синтетичного обліку, а також опрацювання методики аналізу та контролю за трансакційними витратами. Це дозволить проводити об'єктивний аналіз, що базується на системному зборі інформації за видами чи місцем виникнення даних витрат, виокремити носіїв трансакційних витрат з метою встановлення малоефективних інституцій трансакційного сектору. При цьому повинна бути сформована дієва система регулювання трансакційних витрат, яка повинна включати виявлення проблем, аналіз, планування та вплив на величину витрат у трансакціях. Оптимізація припускає не лише зниження розміру трансакційних витрат, а і їх зростання, пов'язане з нововведеннями різного характеру в технологіях, маркетингу, управлінні виробництвом, забезпеченні якості товарів і послуг. Такий підхід дозволить вирішити питання мінімізації цих витрат на сільськогосподарському підприємстві.

Таким чином, побудова системи обліку, групування, аналізу та планування трансакційних витрат з урахуванням характерних особливостей функціонування сільськогосподарських підприємств, сприятиме підвищенню ефективності управління витратами, що є передумовою зростання прибутковості здійснення господарської діяльності кожного виробника сільськогосподарської продукції, а також забезпечить стабільний розвиток аграрного сектору економіки в цілому.